

ČETRDESET GODINA POSTOJANJA I RADA GRUPE BAJAGA I INSTRUKTORI

dr Miradet Zulić

Univerzitet u Istočnom Sarajevu

Muzička akademija

Katedra za teorijsku nastavu

E-mail: miradet.zulic@mak.ues.rs.ba

UDK: 784.011.26

78.011.26

Originalan naučni članak

Sažetak: Značajnu ulogu u razvoju muzičkog života u zemljama zapadnog Balkana, imala je popularna muzika. U glavnim gradovima republika SFR Jugoslavije, uspješno je djelovalo po nekoliko pop-rock grupa. Posebno su bile značajne osamdesete godine dvadesetog vijeka u kojima je došlo do ekspanzije mnogih žanrova popularne muzike kao i osnivanja brojnih grupa. Među novoosnovanim grupama u prvoj polovini osamdesetih godina bila je i beogradska pop-rock grupa "Bajaga i Instruktori". Od početne ideje osnivača i vođe grupe da samostalno snimi svoje autorske pjesme, jer je u tom periodu već bio član jedne popularne rock grupe, došlo se do toga da će ta grupa u 2024. godini proslaviti jubilarnih četrdeset godina postojanja i rada. Svih godina djelovanja, grupa je prepoznatljiva po svojim popularnim pjesmama, muzičko-tekstualnom izražaju, brojnim koncertima, aktivnom i kontinuiranom stvaralaštvu novih zvučnih projekata, brojnoj publici koju čine generacije razne starosne dobi, kao i činjenicom da su u grupi, osim nekoliko promjena, sve ove godine zajedno djelovala četiri muzičara. Cilj ovog rada je sagledavanje i predstavljanje cjelokupne aktivnosti grupe "Bajaga i Instruktori", u kontekstu razvoja pop-rock muzike u zemljama zapadnog Balkana.

Ključne riječi: pop-rock muzika, Bajaga i Instruktori, jubileji – četrdeset godina.

Uvod

Na prostoru SFR Jugoslavije, pop-rock muzika je u sedamdesetim i osamdesetim godinama 20. vijeka doživjela nagli procvat. O djelovanju popularnih grupa i solista objavljeno je više leksikona, biografskih radova, intervjua a snimljene su i brojne televizijske emisije. U ovom radu se obrađuju aktivnosti jedne od popularnih grupa čija se djelatnost neprekidno proteže prethodnih četrdeset godina. Prilikom obavljanja zadataka istraživanja i izrade rada korištene su istorijska metoda, komparativna metoda, metoda analize i sinteze, induktivne metode prikupljanja podataka, metoda klasifikacije i metoda deskripcije.

U sedamdesetim godinama pop-rock muzika u SFR Jugoslaviji doživljavala je ubrzani razvoj. U većini slučajeva, popularnost su doživljavale grupe iz većih centara, odnosno, glavnih gradova tadašnjih republika. U Sloveniji je bila grupa "Buldožer", u Hrvatskoj "Parni valjak", u Bosni i Hercegovini "Indexi", "Bijelo dugme", u Srbiji "Korni grupa", "Yu grupa". Bilo je i grupa koje su iz nešto manjih gradova stekle zavidnu popularnost kao što su "Smak" iz Kragujevca i "Atomsko sklonište" iz Pule, ali to su bili rijetki primjeri. Poznato je da su članovi bosanskohercegovačke grupe "Divlje jagode" porijeklom iz Bihaća, ali da su svoje mjesto u ovoj oblasti ipak

potražili (i pronašli) u Sarajevu. Iz tog perioda je ostalo u sjećanju nekoliko izvrsnih ostvarenja odnosno albuma (tadašnjih long play ploča) kao što su *Dnevnik jedne ljubavi* Josipe Lisac, *Time* grupe "Time" ili *Modra rijeka* grupe "Indexi". Grupe su u većini slučajeva bile pod uticajem muzike iz zapadnih zemalja ali je bilo i grupa koje su u svoja ostvarenja ubacivali i folklorne elemente kao što su "Yu grupa", "Bijelo dugme" i grupa "Leb i sol" iz Skoplja, koja je osnovana u drugoj polovini sedamdesetih godina.

Tadašnja Jugoslavija je pripadala državama sa jednopartijskim komunističkim upravljanjem, u kojima su mnoge slobode izražavanja bile pod određenim cenzurama, pa se i za rock muziku smatralo da negativno utiče na odgoj omladine. U Evropi su te zemlje smještene na istočnom dijelu kontinenta: Sovjetski Savez, Poljska, Čehoslovačka, Rumunija, Bugarska... Od navedenih, jedino je u Jugoslaviji pop-rock muzika imala najveći razvoj, bez obzira na cenzure koje su postojale. Zbog toga su brojni jugoslovenski muzičari bili popularni u tim zemljama a njihove turneje su trajale i do tri mjeseca.

Krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina pojavili su se novi trendovi, naravno pod uticajem muzičkih dešavanja i promjena u zapadnim zemljama (Ristivojević, 2012: 216), pa su nastajale nove grupe "Lačni Franz" i "Pankrti" u Sloveniji, "Film" i "Prljivo kazalište" u Zagrebu, "Šarlo akrobata", "Idoli", "Električni orgazam" u Beogradu. Ove tri beogradske grupe su objavile zajednički album pod nazivom *Paket aranžman*. (Ristivojević, 2012: 222) U Sarajevu je sa pokretom 'new primitivs' osnovano nekoliko grupa predvođenih grupom "Zabranjeno pušenje" a tih godina su osnovane i grupe "Plavi orkestar", "Crvena jabuka" i "Merlin".

Djelatnost grupe "Bajaga i Instruktori" u prethodnih četrdeset godina

Jedna od popularnijih grupa u tom periodu bila je beogradska grupa "Riblja čorba" koja je veoma brzo stekla popularnost širom Jugoslavije. Ritam gitarista u grupi bio je Momčilo Bajagić Bajaga, koji je kao osamnaestogodišnjak bio i najmlađi član grupe. Bajaga je ranije svirao u nekoliko manjih beogradskih grupa, a u grupi "Riblja čorba" se osim uloge gitariste, isprobao i sa nekoliko autorskih pjesama koje su snimljene na pločama grupe "Riblja čorba". S obzirom da su se te njegove pjesme konceptijski razlikovale od pjesama grupe "Riblja čorba", Bajaga je krajem 1983. godine okupio grupu muzičara, odnosno prijatelja i saradnika¹ sa željom da snimi kompletan autorski album. Album je objavljen 24. januara 1984. pod nazivom *Pozitivna geografija*. (Janjatović, 1997: 20) Producent je bio Kornelije Bata Kovač (1942–2022), bivši član sarajevske grupe "Indexi" i osnivač beogradske grupe "Korni grupa".

¹ To su bili već provjereni beogradski muzičari koji su do tada nastupali u raznim grupama. Dovoljno je spomenuti da je basista Miroslav Cvetković kao tonski snimatelj imao urađena dva značajna albuma – već pomenuti *Paket aranžman* i *Pokvarena mašta i prljave strasti* grupe "Riblja čorba". (Ivačković, 1999: 69)

Primjer 1: *Bajaga sa prijateljima na snimanju prvog albuma, 1983.*²

Dušan Mihajlović Spira, Dejan Cukić, Momčilo Bajagić, Miroslav Cvetković, Dragan Mitrić (stoje s lijeva na desno) Kornelije Bata Kovač, Zoran Radetić (snimatelj), Nenad Stamatović (sjede s lijeva na desno)

Bajaga je prethodnih godina stekao značajno iskustvo svirajući na brojnim koncertima u jednoj hard rock grupi, kakva je bila "Riblja čorba", a ujedno je generacijski bio povezan sa članovima drugih grupa koje su pripadale 'novom talasu'. Zbog toga je za njegove obožavaoce možda iznenađujuće bilo što se taj njegov album mogao okarakterisati kao new-wave-pop kako je i sam Bajaga opisao u jednom intervjuu.³

Bajaga je želio da album premijerno izvede u Beogradu, ipak, prvi koncert i predstavljanje prvog albuma održano je 12. aprila 1984. godine, u zagrebačkom klubu "Kulušić". Poslije toga su imali jedan nastup u Novom Sadu na 'Mašincu'⁴ da bi 21. aprila održali koncert u beogradskom Domu sindikata. (Ivačković, 1999: 78–79) Zanimljivo je da na koncertima u Zagrebu i Novom Sadu grupa još nije imala zvanični naziv, da bi na koncertu u Beogradu nastupili pod nazivom "Bajaga i Instruktori pozitivne geografije". S obzirom da su kritike albuma i reakcije publike sa koncerata bile izuzetno pozitivne, a Bajaga je zvanično još bio član grupe "Riblja čorba", u narednom periodu je došlo do prekida saradnje Bajage i "Riblje čorbe". U ljeto 1984.

² Cvetković, Miroslav. Arhiv. [Arhiv u vlasništvu Miroslava Cvetkovića]

Fotografije i podaci o fotografijama u radu su iz istog arhiva.

³ <https://vreme.com/vreme/instruktor-pozitivne-normalnosti/> (pristupljeno 20. 01. 2024.)

⁴ U to vrijeme popularni klub na Mašinskom fakultetu u Novom Sadu u kojem su nastupale poznate jugoslovenske grupe, između ostalih i popularni predstavnici 'novog talasa' zagrebačka grupa "Azra".

grupa je nastupala na radnim akcijama a u sastavu su, osim Bajage, bili muzičari koji su učestvovali u snimanju prvog albuma: Dejan Cukić – vokal, Živorad Žika Milenković – vokal, gitara, Miroslav Cvetković Cvele – bas, Nenad Stamatović – gitara i Vlada Golubović – bubnjevi. Novi član je bio klavijaturista Rade Radivojević, umjesto Dragana Mitrića koji je učestvovao u snimanju albuma i svirao na koncertima u Zagrebu, Novom Sadu i Beogradu. Aktivnosti grupe bile su praćene u javnosti, iako su u 1984. pomno praćena dešavanja vezana za grupu "Bijelo dugme". Naime, u toj godini je došlo do prekida saradnje između vokala Željka Bebeka sa jedne strane, i ostalih članova grupe sa druge strane. Mjeseci su prolazili u nagađanjima o nasljedniku Bebeka u grupi.

Ponesen uspjehom prvog albuma i pun samopouzdanja u svoje ideje, Bajaga je 1985. sa grupom, sada pod nazivom skraćene verzije "Instruktori", krenuo u snimanje drugog albuma. Drugi album pod nazivom *Sa druge strane jastuka* je ostvario veliki uspjeh a producenti su bili Kornelije Bata Kovač i Saša Dragić, koji je kasnije postao i menadžer grupe. (Ivačković, 1999: 91) Mnoge pjesme sa albuma postale su izuzetno popularne, a osim Bajage, koautor na jednoj pjesmi bio je član grupe Žika Milenković. Ako se na prvom albumu predstavio sa pjesmama različitih žanrova, Bajaga je na drugom albumu stilski bio konkretniji. Većina pjesama sa tog albuma se i danas izvode na koncertima a izdvajaju se legendarna balada *Zažmuri* i *Dobro jutro džezeri*. Pjesma je posvećena džez muzičarima koji su, osim džez muzike, primorani da sviraju i druge žanrove, pa se u kontekstu spominju i dva popularna džez muzičara: trubač Miles Davis (1926–1991) i John Coltrane (1926–1967). (Bajagić, 2012: 25) Ovom pjesmom, Bajaga kao da je predosjećao da će već naredne godine Miles Davis gostovati na beogradskom džez festivalu.⁵ Solo dionice u pjesmi odsvirali su cijenjeni muzičari Stjepko Gut i Milivoje Mića Marković (1939–2017). Ubrzo, klavijaturista Rade Radivojević napušta grupu a novi član postaje Aleksandar Saša Lokner, dotadašnji član niške grupe "Galija".

---

⁵ <https://bif.rs> (pristupljeno 10. 03. 2024.)

Primjer 2: "Bajaga i Instruktori" 1985.

Cukić, Bajagić, Cvetković, Milenković, Golubović, Stamatović i Lokner (s lijeva na desno)

U istoj godini grupa je dobila poziv da zajedno sa grupom "Bijelo dugme" učestvuje na Svjetskom festivalu omladine i studenata u Moskvi. Imajući u vidu da je "Bijelo dugme" tokom prethodne decenije postojanja steklo veliku popularnost, a "Bajaga i Instruktori" djeluju tek drugu godinu sa snimljena 'samo' dva albuma, ovaj poziv je predstavljao znak priznanja za uspješan rad grupe u prethodnom periodu. Na koncertu održanom u parku "Gorki" prvo su nastupili "Bajaga i Instruktori" a raspoloženje u publici je bilo iznad očekivanja, pa je obezbjeđenje koncerta odlučilo da koncert prekine, jer nisu bili sigurni da će toliki broj posjetilaca moći držati pod kontrolom. (Vesić, 2014: 247) Ipak, poslije nekoliko dana obje grupe su održale drugi koncert.

Primjer 3: "Bajaga i Instruktori" i "Bijelo dugme" u Moskvi, 1985.

Osim gostovanja u Moskvi, značajan nastup grupa je imala i na festivalu u Pragu. S obzirom da je sa dva snimljena albuma, grupa imala sasvim dovoljno materijala za samostalne cjelovečernje koncerte, moglo se razmišljati i o jugoslovenskoj turneji. Uz sve navedeno došla su i priznanja od strane muzičkih kritičara objavljenih u listu "Rock". Bajaga je proglašen rock-muzičarem sezone, Instruktori proglašeni najboljom grupom, album *Sa druge strane jastuka* albumom godine (sa prodatih 350.000 primjeraka) a pjesma sa tog albuma *Zažmuri* proglašena je najboljom pjesmom.

Stvaralačka inspirativnost kod Bajage bila je izražena i narednih godina kada su snimljeni novi albumi. U 1986. godini je snimljen album *Jahači magle* a po nepisanom pravilu, poslije objavljivanja albuma slijedile bi brojne turneje od kojih treba izdvojiti dvomjesečnu turneju po Sovjetskom Savezu. U sklopu turneje održana su četrdeset i četiri koncerta, uglavnom po gradovima evropskog kontinenta. Poslije napornih turneja grupa je morala praviti kraće pauze zbog odmora a i pripremanja novih pjesama. Bajagi se u nekoliko pjesama kao koautor pridružio i Žika Milenković. U tom periodu je nastala jedna promjena u sastavu grupe. Dejan Cukić je u međuvremenu snimio solo album, te je zbog promovisanja albuma sporazumno došlo do odlaska iz grupe. S obzirom da je Cukić uz Bajagu bio drugi vokal, njegov odlazak je sa stvaralačkog aspekta vjerovatno uticao na samog Bajagu. Pjesme su u narednom periodu bile usmjerene samo na Bajagu kao glavnog vokala i Žiku Milenkovića kao drugog vokala. Možda su i neki kritičari Bajaginih glasovnih mogućnosti, snimanjem četvrtog albuma *Prodavnica tajni* (1988) konačno očekivali da će imati argumente koji bi opravdali njihove stavove. Pri tom su zanemarivali činjenice da su mnogi svjetski poznati pjevači, kao što su Chris Rea⁶ ili Lou Reed⁷, imali specifične boje glasa. Međutim, na albumu *Prodavnica tajni* je došlo do još veće potvrde značaja Bajage i kao autora, gitariste i vokala. Zanimljivo je da su mnoge pjesme sa tog albuma postale hit i zadržale se na repertoaru grupe u narednim decenijama. Prodato je oko 700.000 ploča i kasete i taj album će sigurno ostati kao jedan od najboljih, ako ne i najbolji, album "Bajage i Instruktor".⁸

Značajno je spomenuti da je početkom 1989. godine sa radom prestala grupa "Bijelo dugme" (Vesić, 2014: 292) a Produkcija gramofonskih ploča Radiotelevizije Beograd (PGP RTB) je objavila album pod nazivom *Kako je*

⁶ Chris Rea (Cristopher Anton Rea) britanski rok pjevač i gitarista koji je 1989. izdao svoj deseti studijski album *The Road to Hell (Put do pakla)*. Album je bio popularan i na ovim prostorima a na top listi albuma u Velikoj Britaniji tri sedmice je bio na vrhu liste. (Cossar, 2010: 335)

⁷ Lou Reed (Lewis Allan Reed, 1942–2013) američki muzičar – gitarista, pjevač i tekstopisac. U 1989. je objavio petnaesti solo album *New York*. Popularnost je stekao 1972. godine sa pjesmom *Walk on the Wild Side*. (Reed, 1991: 42). U jednom intervjuu, Bajaga je pjesmu *Walk on the Wild Side* okarakterisao kao jednu od njemu najomiljenijih pjesama. <https://n1info.rs/kultura/> (pristupljeno 21. 07. 2024.)

⁸ <https://www.danas.rs/kultura/scena/bajaga-otkriva-koji-jedini-album-svira-ceo-na-koncertima/> (pristupljeno 16. 09. 2023.)

propao rokenrol. (Janjatović, 1997: 68) Vjerovatno da Bajaga nije bio istomišljenik naziva navedenog albuma pa je u istoj godini objavio dupli studijsko-koncertni album *Neka svemir čuje nemir* na kojima se nalaze snimci sa koncerata održanih u Zagrebu i Novom Sadu tokom 1989. godine. Studijske albume je karakterisala činjenica da su u njihovom snimanju učestvovali brojni poznati muzičari i pjevači, a ta karakteristika će ostati i u narednim decenijama. Naredne godine (1990) sa radom prestaje i popularna zagrebačka grupa "Azra". (Janjatović, 1997: 19)

Početak devedesetih godina, političke promjene i ratna dejstva na prostoru SFR Jugoslavije, uticale su i na djelovanje i postojanje mnogih grupa. "Bajaga i Instruktori" su 1991. objavili mini LP *Četiri godišnja doba* a sredinom 1993. LP *Muzika na struju*. U tom periodu su najčešće nastupali u Srbiji, Makedoniji, Crnoj Gori a u 1994. godini i u Sloveniji. Iste godine, koncertima u "Domu sindikata" su obilježili desetogodišnjicu rada. Krajem godine Bajaga je prekinuo saradnju sa gitaristom Stamatovićem i bubnjarem Golubovićem, članovima originalne postave "Instruktora", i grupa je do kraja 1996. napravila pauzu. U tom periodu Bajaga je sa Sašom Loknerom radio muziku za film *Ni na nebu ni na zemlji*, za šta je dobio nagradu na festivalu u Herceg Novom, i muziku za TV seriju *Otvorena vrata*. Sa ovog albuma ostaće u sjećanju hit *Moji drugovi*. Tekst pjesme se odnosi na brojne prijatelje i generacije mladih sa prostora bivše 'Juge' koji su sa ratnim vihorom devedesetih napuštali ove prostore.

Narednih godina Bajaga je aktivno pisao tekstove i komponovao muziku za TV serije i pozorišne predstave a pauzu u radu grupe ostali članovi "Instruktora" su iskoristili za neke druge projekte. Basista Cvetković je producirao, aranžirao i svirao na albumu *The Rubber Soul Project* koji sadrži pjesme 'a la The Beatles',⁹ Lokner je radio muziku za pojedine pozorišne predstave a zajedno sa Lazom Ristovski (1956–2007), nekadašnjim klavijaturistom grupa "Smak" i "Bijelo dugme", snimio je CD *Naos*. Objavljuvanjem albuma *Od bižuterije do ćilibara*, krajem 1996. godine, "Bajaga i Instruktori" nastavljaju svoj rad ali sa novim članovima, Čedom Macurom za bubnjevima i gitaristom Vladom Negovanovićem.

Turbulentne devedesete godine predstavljale su izazov za mnoge pop-rock grupe. Neki muzičari su željeli da prostorno prošire svoju djelatnost i na taj način pridobiju više publike na svojim koncertima. Vođa nekadašnje grupe "Bijelo dugme" Goran Bregović, u svoj novi sastav "Orkestar za svadbe i sahrane" je ubacivao brojne trubače a slično je, ali sa nesto manje duvača, radila i beogradska verzija grupe "Zabranjeno pušenje". Neki muzičari su se opredijelili za solo karijeru kao što je Dino Dervišhalidović (Dino Merlin),

---

⁹ Nastavak tog projekta objavljen je 2015. pod nazivom *The Rubber Soul Project 2*. (<https://www.kurir.rs/vesti/moja-zivotna-prica/4238884/miroslav-cvetkovic-cvele-zivotna-prica>) (pristupljeno 15. 09. 2023.)

vođa nekadašnje sarajevske grupe "Merlin", koji je u naredne dvije decenije izrastao u regionalnu muzičku zvijezdu.¹⁰

Dvadeset prvi vijek je donio određene promjene u popularnoj muzici, prilikom kojih su se stvarali novi žanrovi, spajajući neke nove kombinacije tekstova, zvuka, ritma. Pojavljivale su se i novije pop rock grupe ali se na domaćoj sceni nisu zadržavale predugo. Jedna od takvih grupa je i sarajevski sastav "Knock out" sa izvrsnim vokalom. Album snimljen 2001. imao je deset kvalitetnih pjesama, pa su im mnogi predviđali blistavu karijeru. Ipak, početna slava je unijela personalne trzavice i ubrzo su nestali sa scene. Ali, zato je vrijedno istaći 2003. godinu kada je sa radom počela bosanskohercegovačka grupa "Dubioza kolektiv", sa kombinacijom raznih žanrova. Grupa je vremenom stekla izuzetnu popularnost, ne samo u regiji već i na evropskom prostoru. U ovoj deceniji su zabilježeni uspjesi mladog makedonskog pjevača, izuzetnih glasovnih mogućnosti Tošeta Proeskog (1981–2007). Međutim, prerana smrt prekinula je njegovu uspješnu karijeru.

Mnoge grupe koje su bile popularne u prethodnim decenijama, prestale sa radom ili su se njihovi pojedinci opredijelili za solo karijeru. Bilo je i grupa koje su se povremeno okupljale i proslavljale svoje jubileje. Među najznačajnijim je bilo ponovno okupljanje grupe "Bijelo dugme" 2005. godine, kada su održali koncerte u Zagrebu, Sarajevu i Beogradu. Mlađe generacije su odrastale sa novijim muzičkim žanrovima pa je logično bilo da će doći i do smanjenja obožavalaca u pojedinim muzičkim žanrovima, pa i u oblasti pop rock muzike. Uprkos svemu, pojedine grupe sa prostora bivše Jugoslavije su uspjele zadržati svoju publiku a pri tome je uz njihove novije pjesme odrastala i mlađa publika.

"Bajaga i Instruktori" su zadržali svoj pravac i u narednoj deceniji, kada su sa novim gitaristom Ljubišom Opačićem objavili nove albume *Zmaj od Noćaja* (2001) i *Šou počinje u ponoć* (2005). U toj postavi grupa je djelovala do septembra 2008. kada je zbog smrti Opačića na mjesto gitariste došao mladi Marko Nježić Kića. Narednih petnaest godine grupa će bez ikakvih personalnih promjena djelovati u sastavu Bajaga, Žika Milenković, Miroslav Cvetković, Saša Lokner, Čeda Macura i Marko Nježić. Krajem 2010. godine PGP RTS je objavio (reizdao) prva četiri albuma "Bajage i Instruktora". Iz ovog perioda ostaće zabilježene brojne uspješne pjesme kao što je *Lepa Janja, ribareva kći* a među popularnijim je pjesma *A ti se nećeš vratiti*, napisana za seriju *Vratiće se rode*. Autor teksta je Bajaga, muzike Saša Lošić, vođa sarajevske grupe "Plavi orkestar" a obojica su je zajedno izveli i snimili.¹¹

Tehnološki razvoj imao je značajnog uticaja na promjene u diskografskoj produkciji, a sa stvaralačkog aspekta je uticao i na samu produktivnost mnogih muzičara. Ove činjenice se ne vezuju samo na pop-rock muziku već i

---

¹⁰ Dovoljno je navesti da je u novembru 2023. u dvorani "Štark Arena" u Beogradu uzastopno održao četiri rasprodana koncerta a isto je uradio i u decembru iste godine u "Areni" u Zagrebu.

¹¹ Zanimljivo je da je ovu pjesmu snimio popularni vojvođanski solista Zvonko Bogdan sa svojim tamburašima i često je izvodi na svojim koncertima.

za druge komercijalnije žanrove. Dino Merlin je u ovoj deceniji objavio samo jedan album (*Hotel Nacional*), Zdravko Čolić dva (*Vatra i barut* i *Ono malo sreće*), dok se jedino "Dubioza kolektiv" može pohvaliti sa četiri objavljena albuma (*Wild Wild East*, *Apsurdistan*, *Happy Machine*, *Pjesmice za djecu i odrasle*).

Iako su osamdesete godine za "Bajagu i Instruktere" bile plodonosne, jer su samo u periodu od osnivanja 1984. pa do 1988. godine objavili četiri albuma, grupa se i u ovoj deceniji može pohvaliti sa aktivnostima snimanja albuma. *Daljina, dim i prašina* je album objavljen 2012. godine a u Srbiji, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Sloveniji je prodavan zajedno sa zbirkom Bajagine poezije *Vodič kroz snove*. Osim istoimene naslovne pjesme *Daljina, dim i prašina*, u sjećanju će ostati pjesme *Vreme*, *Još jednom* a posebno pjesma *Ako treba da je kraj*, sa karakterističnim bues ritmom, zvukom gitare i neizbježnih Hammond orgulja, sa sjetom na neka prošla vremena. Za ovu pjesmu je urađen i spot snimljen u jednom kadru. Značajno je spomenuti da je u periodu od 2000. do 2016. menadžer grupe bio Zoran Vulović Vule¹² sa svojom koncertnom agencijom "Long Play". U odnosu na album *Daljina, dim i prašina*, naredni album *U sali lom* (2018) donosi povišeni nivo kvalitete a žanrovski je raskošniji sa pjesmama *Savršen dan* i *Bilo bi lako*.

Jedan od najznačajnijih koncerata u karijeri grupa je održala 22. juna 2013. na donjem Kalemegdanu pred oko trideset hiljada posjetilaca. Pored tog koncerta, vrijedno je istaći i koncert održan 2018. u "Areni" u Puli, sa simboličnim početkom – pjesmom *Rimljani*. Ambijent, raspoloženje publike i članova grupe, zabilježeno je na koncertnom albumu *U Puli lom – Live at Arena* u izdanju kuće "Croatia Records". Osim koncerata na prostoru bivše SFR Jugoslavije, "Bajaga i Instruktori" su u ovoj deceniji održali brojne koncerte na turnejama u Švajcarskoj (Cirih), Švedskoj (Malme i Geteborg), Kanadi (Vankuver, Toronto, Edmonton, Otava), Sjedinjenim Američkim Državama (San Francisko, Los Anđeles, Njujork, Sent Luis, Čikago, Vašington) i Australiji (Melburn, Sidnej).

---

¹² Zoran Vulović Vule je bio klavijaturista i jedan od osnivača beogradske grupe "U škripcu" (1980). Vlasnik je koncertne agencije "Long Play" osnovane 2000. godine. Osnivač i vlasnik "Arsenal Festa" koji se održava od 2011. godine u Kragujevcu. Agencija "Long Play" izdaje albume prestižnih autora kao što su Amira Medunjanin, Darko Rundek... (<https://rs.linkedin.com/in/zoran-vulovic-vule-400347b0>)

Primjer 4: "Bajaga i Instruktori" u Varšavi 2013.

Nježić, Macura, Lokner, Cvetković, Bajagić, Milenković (s lijeva na desno)

Najvažniji događaj povodom proslave tridesetpetogodišnjice djelovanja bio je *Koncert za rock grupu, orkestar i hor*¹³ održan u decembru 2019. godine u beogradskom "Sava centru". To su bila dva koncerta koja su ostala zabilježena na objavljenom duplom koncertnom albumu u izdanju izdavačkih kuća "PGP RTS" i "Croatia Records" (2022). Uz "Bajagu i Instruktere" nastupili su "Beogradski solisti" i mješoviti hor Akademskog kulturno-umetničkog društva "Ivo Lola Ribar". Gošća na koncertu bila je sopranistica Nataša Tasić Knežević. Sama ideja potekla je od istaknutog muzičara Vojislava Vojkana Borisavljevića (1947–2021) koji je radio aranžmane. Prvobitna zamisao je bila da se urade aranžmani za balade i pjesme u nešto laganijem ritmu, koje su izvođene na "2. Evergreen Festivalu" u Nišu 2019. godine.¹⁴ Poslije pozitivnih reakcija na samu ideju, Borisavljević je uz dogovor sa Bajagom uradio aranžmane i drugih pjesama za koncert u "Sava centru". Koncert se može odgledati i poslušati na youtube kanalu i uživati u izvrsnom muziciranju svih učesnika te značajki urađenim aranžmanima. Legendarne balade (*Zažmuri, Ruski voz, Od kada tebe volim*) su prirodno obogaćene gudačima, ali ništa manje ne zaostaju ni pjesme u bržim ritmovima (*Dvadeseti vek, Vesela*

¹³ Ovdje je riječ *koncert* terminološki upotrijebljena kao naziv održanog događaja u živo, a ne kao komponovano djelo, odnosno muzička kompozicija za solo-instrument uz pratnju orkestra. Ljubiteljima rock muzike ovaj naziv poznat je još od vremena kultne grupe "Deep Purple", čiji članovi su u Londonu 1969. u dvorani "Royal Albert Hall", zajedno sa londonskom filharmonijom (Royal Philharmonic Orchestra) izveli *Koncert za grupu i orkestar*. To je bilo trostavačno komponovano djelo, muziku je komponovao klavijaturista grupe Jon Lord (1941–2012) a tekstove napisao pjevač grupe Ian Gillan. (Gillan, Cohen, 1993: 74)

¹⁴ www.Ananasmag.com (pristupljeno 16. 03. 2024.)

pesma), koje su dobile sasvim novi zvuk, naročito sa limenim duvačima. Komunikacija između grupe, dirigenta, orkestra i hora bila je na zavidnom nivou a grupa je odsvirala i nekoliko pjesama bez orkestra i hora. U tim pjesmama su pokazali izuzetan tehnički nivo muziciranja, uvježbanost, spontanost (*Dobro jutro džezeri, Red i mir*). Posebno se ističe višeglasno izvođenje njihovih pjesama (*Dobro jutro*) sa kojim su pokazali svoje umijeće live sviranja i podsjetili, iako se ova činjenica nikada ne navodi u brojnim intervjuima, zašto "Bajaga i Instruktori" nikada u karijeri na koncertima nisu nastupili sa dodatnim pratećim vokalima.

Primjer 5: "Bajaga i Instruktori" i "Beogradski solisti" u Sava centru 2019.

Početak nove decenije svijet će obilježiti pandemija koja će se osjetiti i u muzičkoj industriji. Nemogućnosti putovanja, održavanja koncerata uticaće i na mnoge izvođače. Pandemija je uticala i na planiranu turneju po svim velikim gradovima u okruženju i izvođenja *Koncerta za grupu, orkestar i hor*, tako da su se "Bajaga i Instruktori" odlučili za snimanje novog albuma pod nazivom *Ovaj svet se menja* (2020). Iste godine beogradsko "Pozorište na Terazijama" je postavilo mjuzikl *Sa druge strane jastuka*, zasnovan na Bajaginih trideset popularnih pjesama. Premijera je održana 9. oktobra 2020. godine¹⁵ a 20. februara 2024. mjuzikl je jubilarno izveden pedeseti put.¹⁶ Poslije pandemije, grupa je nastavila sa svojim redovnim aktivnostima i već naredne godine održala je koncert na beogradskom stadionu "Tašmajdan". Album sa koncerta je objavljen u digitalnoj verziji. U decembru 2022. godine, grupa je održala tri uzastopna koncerta u rasprodatoj dvorani "Vatroslav

¹⁵<http://www.seecult.org/vest/sa-druge-strane-jastuka-premijerno-na-terazijama> (pristupljeno 15. 03. 2024.)

¹⁶<https://www.telegraf.rs/pop-i-kultura/pozoriste/3838704-mjuzikl-sa-druge-strane-jastuka-imace-50-izvodjenje-20-februara-u-pozoristu-na-terazijama> (pristupljeno 15. 03. 2024.)

Lisinski" u Zagrebu.¹⁷ To je bio projekat iz 2019. pod nazivom *Koncert za grupu, orkestar i hor* uz određene izmjene izvođača. Na zagrebačkom koncertu je osim orkestra nastupio i Akademski zbor "Cappella Odak" pod dirigovanjem Josipa Cvitanovića. Gošća na koncertu bila je sopranistica Sandra Bagarić.

Poslije dugo vremena, početkom 2023. godine u grupi su nastupile određene promjene. Basista Cvetković i bubnjar Macura su se iz privatnih razloga odlučili za 'muzičku penziju'.¹⁸ Naravno da je ova odluka uticala i na samo raspoloženje u grupi, imajući u vidu činjenicu da je Cvetković u grupi od samog početka 1984. a Macura od 1996. godine.¹⁹ Od marta iste godine sa grupom nastupaju novi mladi članovi, basista Vladimir Čukić i bubnjar Marko Kuzmanović.²⁰

U istom periodu "Bajaga i Instruktori" su objavili informaciju da u 2024. proslavljaju jubilej – četrdesetogodišnjicu postojanja i djelovanja grupe. Kasnije su i neke druge grupe objavile da u istoj godini slave određene jubileje. Tako je sarajevsko-zagrebačka verzija grupe "Zabranjeno pušenje", u sarajevskoj "Skenderiji" održala koncert povodom četrdesetogodišnjice od izlaska prvog albuma grupe *Das ist Valter*,²¹ dok je "Bijelo dugme" krenulo na turneju povodom pedesetogodišnjice od objavljivanja njihovog prvog albuma *Kad' bi bio bijelo dugme*. Koncert grupe "Zabranjeno pušenje" se može posmatrati kao iskrenim i simboličnim, jer je njihov prvi album prvobitno štampan u 3000 primjeraka, da bi kasnije album dostigao tiraž preko 100.000 primjeraka.²² Ali, turneju "Bijelog dugmeta" možemo posmatrati isključivo sa komercijalnog aspekta, jer grupa nije djelovala od 1989. godine. Važno je

¹⁷ U poređenju sa beogradskom dvoranom "Sava centar" koja ima 3672 sjedišta, u kojoj su održana dva uzastopna koncerta, dvorana "Lisinski" ima nešto manje sjedišta 1847.

¹⁸ Pogrešno bi bilo upotrijebiti riječi 'napustili grupu' kako su se u brojnim medijima, željnim senzacijskih vijesti, navodile informacije. Nijedan od navedenih muzičara nije napustio "Instruktore" da bi prešao u neku drugu grupu, već je Macura želio da više vremena posveti porodici i poslu koji nije povezan sa muzikom, dok je Cvetković u januaru 2023. proslavio sedamdeseti rođendan, sa željom da se povuče sa scene. Iako Cvetković i u penziji ima dodatne aktivnosti, kao što su vođenje Rok muzeja i obavljanja funkcije generalnog sekretara Udruženja muzičara džeza, zabavne i rok muzike Srbije.

¹⁹ Autor ovog teksta je bio u društvu menadžera i članova grupe prije i poslije koncerta održanog u Zenici 27. decembra 2022. godine, kada se i došlo na ideju pisanja teksta povodom jubileja grupe. Sticajem okolnosti, taj koncert je bio njihov posljednji nastup u ovoj postavi.

²⁰ <https://direktno.rs/magazin/zabava/462975/bajaga-i-instruktori-novi-clanovi.html> (pristupljeno 10. 10. 2023.)

²¹ Posmatrajući sa aspekta svjetske rock scene, američka zvijezda Bruce Springsteen je u 2024. proslavio četrdesetogodišnjicu od objavljivanja njegovog kulturnog albuma *Born in the U.S.A.* Album je dostigao tiraž od 30 miliona primjeraka i postao je jedan od najprodavanijih albuma svih vremena. (Roberts, 1996: 444)

²² <http://www.zabranjeno-pusenje.com/home/biografije/kako-je-i-kad-nastalo-zabranjeno-pusenje/> (pristupljeno 20. 10. 2023.)

istaći da je prethodnih decenija vođa grupe Goran Bregović, sa svojim sastavom pod nazivom "Orkestar za svadbe i sahrane" (Lincoln Center Festival, 2016: 4) nastupao u brojnim svjetskim dvoranama, uspješno izvođeci njegovu muziku za film i pozorište. Sa istim orkestrom je često izvodio i pjesme sa mnogih albuma "Bijelog dugmeta", ali u 'žanru folka' i sa dominantnim duvačima.

Povodom proslave četrdesetogodišnjice postojanja i djelovanja grupe, "Bajaga i Instruktori" su planirali da održe četrdeset koncerata u regiji i inostranstvu, ali prema nekim nagovještajima grupa će održati šezdeset koncerata. Prvi koncert održan je 18. aprila 2024. u zagrebačkoj dvorani "Tvornica kulture". Prije četrdeset godina koncert je održan u dvorani "Kulušić" koja danas ne postoji. Koncert u Beogradu održan je tri dana kasnije u dvorani "MTS". Imajući u vidu da su 1984. godine to bila prva dva održana koncerta grupe u Zagrebu i Beogradu, na kojima su predstavljene pjesme sa prvog albuma, isti koncept je zadržan i na ova dva navedena koncerta. Kulminacija proslave jubileja bila je 31. avgusta, kada je održan veliki koncert na beogradskom Ušću. Prostrani prostor na otvorenom, izvrsno ozvučenje i rasvjeta, ogromna bina, uz neizostavno profesionalno muziciranje članova grupe, doprinijeli su činjenici da nekoliko desetina hiljada izuzetno raspoloženih posjetilaca provede nepuna tri sata zajedno sa članovima grupe. U poređenju sa prvim koncertom grupe održanim u Zagrebu 1984. godine, kada su za tu priliku morali izvesti neke pjesme koje je Bajaga napisao u prethodnom periodu, jer nisu imali dovoljno vlastitog materijala, za koncert poslije četrdeset godina ni nepuna tri sata muziciranja nisu bila dovoljna da se izvedu brojni hitovi. Uz navedene aktivnosti grupe iz posljednjih godina, potrebno je spomenuti da je na čelu organizacije menadžer grupe Dragoslav Gane Pecikoza.²³

---

²³ Dragoslav Gane Pecikoza je sedamdesetih godina bio bubnjar u nekoliko sarajevskih grupa a osamdesetih godina je bio producent i menadžer na prva tri albuma sarajevske grupe "Merlin". Po dolasku u Beograd 1994. osnovao je grupu "TAP 011" a saradivao je sa brojnim poznatim grupama i izvođačima kao što su Kemal Monteno, "Riblja čorba", "Legende"...<https://express.ba/naslovnica/408857/gane-pecikoza> (pristupljeno 25. 03. 2024.)

Primjer 6: "Bajaga i Instruktori" 2024.

Nježić, Čukić, Lokner, Bajagić, Milenković, Kuzmanović (s lijeva na desno)

"Bajaga i Instruktori" nisu jedina grupa u regiji koja proslavlja četiri decenije postojanja i rada. Tu su još neke grupe koje djeluju i duže, kao što su zagrebačke grupe "Parni valjak" i "Prljivo kazalište" te beogradske grupe "Yu grupa" i "Riblja čorba". Međutim, Bajaga i ekipa su među rijetkim koji su zadržali prisutnost i popularnost na cijelom prostoru bivše SFR Jugoslavije. Vjerovatno su na taj status uticali kvalitetni tekstovi, iskrenost i zavidan nivo u muziciranju kao i distanciranje od dnevno-političkih aktivnosti.²⁴ Bez obzira na višedecenijsku aktivnost, neke grupe ("Riblja čorba") su zbog navedenih razloga izgubile simpatije, publiku i tržište. (Popović, 2011: 78–86)

Uostalom, prva četiri albuma grupe "Bajaga i Instruktori" nalaze se među 100 najznačajnijih albuma na prostoru bivše SFR Jugoslavije. Album *Sa druge strane jastuka* nalazi se na trinaestom mjestu, *Pozitivna geografija* na trideset i sedmom, *Jahači magle* na pedeset osmom i *Prodavnica tajni* na sedamdeset devetom mjestu. (Antonić, Štrbac, 1998) Upravo su to albumi iz perioda kada su pojedini kritičari iznosili svoje negativne opservacije na Bajagin vokal. Poznati muzički kritičar Petar Popović je u svojoj knjizi obrazložio svoje mišljenje: "Iako su Bajagin kompozitorski i poetski talenat neupitni, kritičari su bili rezervisani prema njegovom vokalnom kapacitetu, ukazujući na monoton bariton i narativni vokalni stil skromnog dometa. Ipak, Bajagin 'nesavršen' glas, kao jedan od zaštitnih znakova domaće muzičke scene, možda najviše odgovara njegovim složenim i opisnim tekstovima. Ta se poezija uvek uzdizala iznad trivijalnosti. To su stihovi u koje se veruje, koji se mogu osetiti i prepoznati. Takvom poetikom osvojio je srca i poštovanje." (Popović, 2011: 78–86)

²⁴ Pjesmu *Pada vlada* Bajaga je napisao za film *Profesionalac* Dušana Kovačevića, ali je kasnije, zbog različitih političkih svojatanja pjesme odlučio da je više ne izvodi.

A 'kakvi' su bili tekstovi Bajage, najbolje se očituje iz još jednog teksta: "Bajaga hoće da bude pesnik i on to u svojim najboljim trenucima jeste, Bajaga i kritički govori o prošlosti i svojoj savremenosti. On je na muzičkoj sceni uvek pozitivan lik, kako ponekad pišu muzički kritičari, onaj kojeg su volele i mame i koji je bio poželjni tinejdžerski san. Ali Bajaga je više od toga – on je duhovit, nasmejan u izrazu i zato može i da se čita, ljubavi o kojima peva u njegovim stihovima i bole i propadaju, ali to nisu ljubavne patnje koje bi čovek voleo da nema ili da zaboravi, naprotiv. To su one ljubavi koje čine život vrednim življenja, kao uostalom i mangupluci kojima Bajaga uvek ostavlja dovoljno prostora." (Jerkov, Aleksandar u: Bajagić, 2012: 113–114)

Primjer 7: "Štark arena" – Beograd, 2018.

Rezime

Početak osamdesetih godina prošlog vijeka, na prostoru bivše SFR Jugoslavije osnivale su se brojne pop-rock grupe. Međutim, veliki broj grupa je prestajao sa radom poslije snimljenih nekoliko long-play ploča, ili snimljene samo jedne ploče, jer kontinuirano i profesionalno bavljenje ovim pozivom zahtijeva mnogo odricanja, umijeća, snalažljivosti, strpljivosti... i samo su rijetki mogli opstati više decenija. Naročito treba uzeti u obzir činjenicu da su dešavanja u regionu u turbulentnim devedesetim godinama prošlog vijeka, bile najveća prepreka za sve sastave. Jedna od tih grupa koja je uspjela kontinuirano djelovati u prethodnih četrdeset godina je grupa "Bajaga i Instruktori". Osnovana početkom 1984. godine grupa je tokom četrdeset godina postojanja i kontinuiranog djelovanja održala na stotine koncerata u regiji i inostranstvu, snimila brojne zvučne i video zapise te gostovala u mnogim tv emisijama. Saradivali su sa brojnim eminentnim muzičarima, ostavili trag u muzičkom svijetu sa dodatnim aktivnostima, mimo rada u grupi, uspjeli da tokom četrdeset godina imaju svoju vjernu publiku i

slušaocе. Ova konstatacija dobija još više na značaju činjenicom, da publiku sada čine različite starosne generacije. Osim toga, tokom četrdeset godina su se pojavljivali novi muzički pravci, ali, za grupu "Bajaga i Instruktori" je značajno što su dosljedno slijedili svoje ideje i uspjeli da zadrže svoj prepoznatljiv muzički stil.

Literatura

- Antonić, Duško i Danilo Štrbac. (1998). *YU 100: najbolji albumi jugoslovenske rok i pop muzike*. Beograd: YU Rock Press.
- Bajagić, Momčilo Bajaga. (2012). *Vodič kroz snove*. Beograd: NID Kompanija Novosti.
- Cossar, Neil. (2010). *This Day in Music: An Every Day Record of Musical Feats and Facts*. London: Omnibus Press.
- Cvetković, Miroslav. Arhiv. [Arhiv u vlasništvu Miroslava Cvetkovića]
- Gillan, Ian i David Cohen. (1993). *Child in Time: The Life Story of the Singer from Deep Purple*. London: Smith Gryphon Limited.
- Ivačković, Ivan. (1999). *Obe strane jastuka. Priča o Bajagi & Instruktorima*. Beograd: OUT PRESS.
- Janjatović, Petar. (1997). *Ilustrovana Yu rock enciklopedija*, Beograd: Geopoetika.
- Janjatović, Petar. (2023). *Ex Yu rock enciklopedija*, Beograd: Makart.
- Lincoln Center Festival. (2016). *Goran Bregović Wedding and Funeral Orchestra*. (brošura)
- Popović, Petar. (2011). *Biti rokenrol*. Beograd: Službeni glasnik.
- Ristivojević, Marija. (2012). Rokenrol kao lokalni muzički fenomen, *Etnoantropološki problemi*. Beograd: Filozofski fakultet. (7) 1.
- Reed, Lou. (1991). *Between Thought and Expression: Selected Lyrics of Lou Reed*. New York: Hyperion.
- Roberts, David. (1996). *The Guinness Book of British Hit Albums*. London: Guinness Publishing Ltd. 7th edition.
- Vesić, Dušan. (2014). *Bijelo Dugme: Šta bi dao da si na mom mjestu*. Beograd: Laguna.

Web izvori

- www.Ananasmag.com (pristupljeno 16. 09. 2023.)
- <https://bjf.rs> (pristupljeno 10. 10. 2023.)
- <https://www.danas.rs/kultura/scena/bajaga-otkriva-koji-jedini-album-svira-ceo-na-koncertima/> (pristupljeno 16. 09. 2023.)
- <https://direktno.rs/magazin/zabava/462975/bajaga-i-instruktori-novi-clanovi.html> (pristupljeno 10.10. 2023.)
- <https://express.ba/naslovnica/408857/gane-pecikoza> (pristupljeno 25. 03. 2024.)
- <https://www.kurir.rs/vesti/moja-zivotna-prica/4238884/miroslav-cvetkovic-cvele-zivotna-prica> (pristupljeno 15. 09. 2023.)
- <https://n1info.rs/kultura/> (pristupljeno 21. 07. 2024.)
- <http://www.seecult.org/vest/sa-druge-strane-jastuka-premijerno-na-terazijama> (pristupljeno 11. 10. 2023.)

<https://www.telegraf.rs/pop-i-kultura/pozoriste/3838704-mjuzikl-sa-druge-strane-jastuka-imace-50-izvodjenje-20-februara-u-pozoristu-na-terazijama> (pristupljeno 11. 10. 2023.)

<https://vreme.com/vreme/instruktor-pozitivne-normalnosti/> (pristupljeno 20. 01. 2024.)

<http://www.zabranjeno-pusenje.com/home/biografije/kako-je-i-kad-nastalo-zabranjeno-pusenje/> (pristupljeno 20.10. 2023.)

<https://bjf.rs> (pristupljeno 10. 03. 2024.)

<https://rs.linkedin.com/in/zoran-vulovic-vule-400347b0>

SUMMARY

FORTY YEARS OF EXISTENCE AND WORK OF BAND *BAJAGA & INSTRUKTORI*

PhD Miradet Zulić

Popular music played a significant role in the development of musical life in the countries of the Western Balkans. In the capitals of the republics of SFR Yugoslavia, several pop-rock groups were successful. The eighties of the twentieth century were particularly important when there was an expansion of many genres of popular music, as well as the founding of numerous bands. Among the newly founded in the first half of the 1980s was the Belgrade pop-rock band Bajaga & Instruktori. From the initial idea of the founder and leader of the group to independently record his original songs, at the time he was already a member of a popular group, to the fact that in 2024 that band will celebrate its jubilee of forty years of existence and work. In its active years, the band has been recognized for its popular songs, musical and textual expressions, numerous concerts, active and continuous creation of new sound projects, a large audience made up of generations of various ages, as well as the fact that the band, apart from a few changes, has had the same four musicians worked together all these years. The aim of this paper is to review and present the entire activity of the band Bajaga & Instruktori in the context of the development of pop-rock music in the countries of the Western Balkans.

Keywords: pop-rock music, Bajaga & Instruktori, jubilees - forty years.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

78(082)

НАУЧНИ скуп "Савремено и традиционално у музичком стваралаштву" (5 ; 2023 ; Источно Сарајево)

Савремено и традиционално у музичком стваралаштву. 5 : зборник радова са научног скупа одржаног 13-16. децембра 2023. године / [главни уредник Мирадет Зулић]. - Источно Сарајево : Музичка академија Универзитета, 2024 (Источно Сарајево : Копикомерц). - 259 стр. : илустр., ноте ; 24 cm

На врху насл. стр.: Универзитет у Источном Сарајеву. - Текст ћир. и лат. - Текст на срп. и рус. језику. - Тираж 100. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-99976-064-2-6

1. Дани Војина Комадине (5 ; 2023 ; Источно Сарајево)

COBISS.RS-ID 141842433